

Király Farkas

Sortűz karácsonykor

(Részlet)

s5

Rázott a teherkocsi. A bűzös kipufogógáz összecsavarodott az út menti szántóföldek kilehelte erős trágyaszaggal, s úgy szivárgott be a kóber alá, ahol nászba borulhatott a szakasznyi, több napja mosdatlan katona testének kigőzölgésével. Akik talán fel sem figyeltek e különös aromára a légben. Mintha máris hatvan kilométert kocsikáztak volna, holott az őrnagy szerint csak hat kilométerre van a másik kaszárnya. De nem a rossz úton rázkódó rossz kocsi okozta a nyomott hangulatot, hanem az, hogy el kellett hagyniuk a saját kaszárnyájuk biztonságát. Idekint akármikor megtámadhatnák őket. Talán civilek, talán a másik alakulat katonái – mert, mondjuk, terroristáknak nézik őket. Vagy pusztán azért, mert fegyverük van, és megszerették a lövöldözést. S kipróbálnák, hogy milyen érzés a céltáblánál előbb valamire löni.

Samu a kis lipován fiút figyelte. Ilja két hónappal korábban még nem bírta a teherkocsizást. Talán egyhetes bakák lehettek, amikor először pakolták teherkocsira a századot, és útnak indították valamelyik környékbeli téesz földjei felé. Ilja az elsők között mászott fel a kocsira, éppen a kabin mögött ült le a kopott padra. Pechjére. A katonai teherautó eleve nem limuzin, s a sofőr is úgy vezetete, mintha négyszögletű kormányt kellett volna tekergetnie – Ilja gyomra úgy negyedóráiig bírta a rázkódást, de aztán szépen kidobott mindent, amit reggeli közben befogadott. A fiú arca fehér lett, mintha hirtelen márvánnyá változott volna, s mikor végre megálltak, ketten kellett lesegítsék a platóról. A sofőr, egy tizedes, találkozáskor a hányással a kocsijában, elkezdte szidni Ilját, de az csak annyit mondott neki, hogy „Én csónakban nőttem fel, nem teherautóban, mint te”, s ezzel részéről le volt rendezve az ügy. Igaz, hogy amíg Samu és a többiek a kombájn után maradt cukorrépadarabokat szedték zsákba a ragacsos barázdák közül, addig Ilja, a Csónakos a legváltozatosabb eszközökkel takarította-tisztította a hatkerekű DAC-ot. Azután mindig utolsónak mászott a kocsira, s ha hánynia kellett, ami szinte minden utazáskor előfordult, elegánsan a levegőbe okádott, ami aztán az úttesten végezte, kivéve azt az egyetlen esetet, amikor részben a mögöttük haladó kocsi szélvédőjén folyt szét. Ám amióta éles löszert hordanak maguknál, amióta tisztában vannak azzal, hogy szart sem ér az életük, a Csónakos nem hányt. Pedig abban az orrfacsaró bűzorgiában bárkinek elnézték volna. Fejben dől el ez is, konstataulta Samu. Végignézett a srácokon, gondolta, elszórakoztatja magát azzal, hogy fejben készít egy listát arról, ki miben változott az utóbbi napokban. De mire elkezdte volna, a kocsi behajtott az úti céljuk udvarára, majd megállt.

Miután kiszálltak, kijelöltek nekik egy várakozó helyet egy lepukkant épület mellett, az őrnagy pedig két helyi tiszt társaságában elment valahová. Samuék

elücsörögtek egy ideig a kijelölt részen, talán egy egész óránál is többet. Néhányan rágyújtottak, remélve, hogy senki nem fog rájuk szólni emiatt – elvégre nekik csak a saját parancsnokukra kell hallgatniuk. Négyen-ötven az épület falához vonultak, mert vizelniük kellett. Mások azt firtatták, hogy az őrnagyot vajon foglyul ejtették-e, vagy, ne adj isten, kárt tettek benne, s azért van oda ilyen hosszú ideig. De végül előkerült a tiszt, egy helyi százados társaságában, nevetgélve. – Velük fogja elvégezni? – kérdezte amaz. – Nem néznek ki valami nagy szakértőknek. Majd meglátja, mit tudnak – válaszolta az őrnagy. – Nézzünk be a raktárba.

A raktárlátogatás nem a várt eredményt hozta. Kiderült, hogy bár a terepre botlódrotos aknákat kellett volna telepíteni, a vendéglátóiknak csak taposóaknák voltak. Az őrnagy hevesen magyarázta a századosnak, hogy ezeket lerakni faszág, a botlódrotos aknákból jóval kevesebb is elég, és nem feltétlenül szakítja szét azt, aki beindítja, de a százados csak vonogatta a vállát, és azt hajtogatta, hogy az őrnagy elvtárs vagy lerakja a taposóaknákat, vagy ad neki repeszaknákat, ami még nagyobb faszág, mert ötven méteren belül mindent megszór, vagy hozzon az őrnagy elvtárs valahonnan olyan aknákat, amilyet szeretne. Úgy egy cigarettányi idő után mindketten elsiettek, majd nemsokára mindketten visszatértek, s az őrnagy elkezdte kihordatni velük az aknás ládákat, s felpakoltatni a kocsira, amelyik kiviszi a telepítési helyre.

Fél óra múlva már minden elő volt készítve az aknásításhoz. Az őrnagy szokatlan módon indította el a munkát:

– Fiúk, ez nagy szarság lesz. Telefonáltam a tábormoknak, aki ezt kitalálta, és kértem, hogy küldessen drótos aknákat, de arra utasított, hogy oldjam meg azzal, amit itt találok. Ezért egyszer még karóba húznak engem, de legalább nem lőnek főbe itt, helyben, parancsmegtagadásért. Lássunk hozzá.

Nem volt valami nagy a kaszárnya, ráadásul a leghosszabb oldalán egy meglehetősen széles öntözőcsatorna határolta, úgyhogy összesen vagy háromszáz méternyi aknazárnak készítették elő a fészkeket. Az őrnagy is végig velük volt, kivéve amikor egyszer csak lelépett, majd kisvártatva visszajött két katonával, akik rendes ásókat hoztak magukkal. – Csak hogy ki ne térdeljétek a nadrágotokat, kispöcsök – az őrnagy tudta, hogy mennyire szar dolog a hideg sárban térdepelve döfködni a földet a gyalogsági ásóval.

Három napig szarakodtak az aknákkal. Más volt ez, mint a gyakorlótéren gyakorlóaknákat dugdosni a gyakorlóföldbe. Amint egy szakaszt telepítettek, a fákon megjelölték kék festékkel a tiltott zónát, az őrnagy pedig folyamatosan rajzolta egy papírra a robbanószerkezetek helyét, hogy maradjon az utókornak valamiféle tájékoztató arról, hol kell keresni majd a karácsonykor földbe sülyesztett gyilkoló szerkezeteket.

A kintinban nem jutott nekik hely, ezért két katona kihozta az ebédet a konyháról. Miközben a sárgaborsó-főzeléket merte a pléhtányérokba, egyikük megkérdezte: – És mégis mennyire veszélyesek ezek az aknák?

Az őrnagynak az az ötlete támadt, hogy valaki – és erre Samut szemelte ki – magyarázza el a két konyhásnak a lehető legpontosabban, mit is dugdosnak ők ott a földbe, mert könnyen előfordulhat, hogy a vendéglátóiknak szükségük lesz olyan emberre, aki látta, hogy mi folyik ott. Samu nagy élvezettel

magyarázta a fiúknak, hogy ez itt a nyomólap, ez a gyújtószerkezet, ez meg a detonátor – és hogyha valaki rálép, az már csak addig él, amíg felemeli a lábát, mert utána darabokra szaggatja a robbanás. Aztán arról beszélgettek, hogy vajon meddig bír egy helyben állni az ember, és hogy mivel érdemes foglalkozni azokban az utolsó negyedórákban.

A harmadik nap kora délutánján Samu és a szakasza felcihelődött az ismerős teherkocsira, s maguk mögött hagyva aknát és sárgaborsót, belekocsikáztak a világ legszürkébb, legbűdösebb, legfojtogatóbb adventjébe. A sötétség hirtelen ereszkedett rájuk, a köddel együtt. A csillagok nem látszottak, de lehet, hogy már nem is léteztek. Ilja a DAC hátuljából figyelte, hogyan áll össze szinte tapintható, gyúrható masszává a köd, amelyet a kocsi orra menet közben felszakít. Kiköpött a kocsiból. Mielőtt a nyálgolyó földet ért volna, magába szippantotta a massa. Ilja három ujjal keresztet vetett. A félig alvó katonák valamelyike mintha azt mondta volna: – Jézus, ha tehetné, ma inkább nem születne meg.

s7

Rázott a teherkocsi. A bűzös kipufogógáz összecsavarodott az út menti szántóföldek kilehelte erős trágyaszaggal, s úgy szívárgott be a kóber alá. Egy hete is megtették ezt az utat. Akkor sem érezte kellemesen magát, de azon az utazáson más volt a kényelmetlenség oka.

Hét napja nem látták a korábban mindig viccelődő őrnagyot mosolyogni, három napja pedig kifejezetten komor volt. Amióta lerakták az aknákat – talán hogy valamennyi terhet áttegyen a fiúk vállára, ne csak őt furdalja a bűntudat –, mind a hét napon keresett alkalmat arra, hogy beszéljen a fiúknak az aknásításról. Az első négy alkalommal Samu és a többiek nagyjából elengedték a fülük mellett a tiszt aggodalmaskodását. Ötödik nap azonban olyasmit közölt velük az őrnagy, ami elvette a megmaradt kevéske jókedvüket is. Délután, amikor az időközben beindult büfében az utászok körbeültek két-három egyliteres borkánt, és a barackkompóttal próbálták megédesíteni meglehetősen keserű napjukat, beült közjük, és mindenféle bevezető nélkül közölte: – Ma, 1989. december 28-án 14 óra 30 perc körül, őrsegváltás után, egy őrvezető, hogy lerövidítse az őrszobához vezető utat, keresztül akart vágni az aknamezőn. Bal lábát tönkrevágta az akna – majd rögtön fel is állt, és otthagya őket.

Másnap és harmadnap is hasonló híreket hozott. Egy szakaszvezetőről, aki nem tudni, hogyan tévedt az aknák közé. Majd két katonáról, akik abban a csapatban voltak, amelyet az aknásítást elrendelő, de a balesetek miatt immár beszart tábornok utasítására állítottak össze az aknamező felszedésének céljával, s akiknek szintén elvitte egyik lábát egy robbanószerkezet. – Mikor legközelebb jön, tegyük fel a borkánokra a fedelüket, hogy a barackok ne hallják, amit mond, tisztára megsavanyodtak – javasolta ezt követően Csónakos Ilja a többieknek, majd gyümölcsöt a tányéron hagyva, lelépett.

Az aknára lépők miatt ültek ismét a rázkódó teherautóra. Visszamentek az aknamezőhöz, hogy elkerítsék, drótkerítéssel biztosítsák – felszedni túl macerás lenne, eltarthatna egy hónapig is. Annyi idő háború idején ritkán áll rendel-

kezésre. Százötven cölöpöt leütni, majd háromszáz méter dróthálót kifeszíteni közöttük, négyórás munka az utászzakasznak... A dróthálót a két széléről kezdték kifeszíteni. Az őrnagy nagyjából a középső oszlopnál állt, ahol majd találkozniuk kell a csapatoknak. Egy kopasznak magyarázott valamit, aki aztán tisztelgett és elrohant a teherkocsi irányába. Az őrnagy körbenézett. Tekintete egy pillanatra találkozott Samuéval. A tiszt mosolygott. Samu visszamosolygott: nocsak, szilveszterre visszatért az őrnagyba az élet.

Az első ember, akit rohanás közben Samu meglátott, egy őrmester volt. Hozzáfutott, és vállon ragadta:

– Orvos kell! Hol van itt orvos?

Az őrmester a fekete parolijára nézett:

– Maga utász. Újabb akna, tizedes?

– Igen, őrmester.

– Jöjjön velem. Nagy a baj?

– Nagy.

Mint amikor a lemezjátszó tűje beakad egy barázdába, és addig ismétli ugyanazt a részletet, amíg kilyukad a lemez – Samu fejében ugyanaz a néhány másodperces képsor ismétlődött. Az őrnagy mosolyog, lépegetni kezd az aknamezőn, majd felrobban. Az őrnagy mosolyog, lépegetni kezd az aknamezőn, majd felrobban. Az őrnagy mosolyog, lépegetni kezd az aknamezőn, majd felrobban. Az őrnagy mosolyog, lépegetni kezd az aknamezőn, majd felrobban. Az őrnagy mosolyog, lépegetni kezd az aknamezőn, majd felrobban...

